

ת"פ 32489/08/13 - מדינת ישראל נגד אבגד תעשית תכשיטים בע"מ, אבנר עובד

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 32489-08-13 מדינת ישראל נ' אבגד תעשית תכשיטים בע"מ ואח'

בפני כבוד השופטת תרצה שחם קינן

בעניין: מדינת ישראל המאשימה

נגד

1. אבגד תעשית תכשיטים בע"מ

2. אבנר עובד הנאשמים

גזר דין (לנאשמת 1)

רקע

הנאשמת, חברה העוסקת ביבוא ייצור ושיווק תכשיטים, הורשעה על פי הודאתה בעבירות של זיהום מים לפי סעיפים 20ב' לחוק המים התשי"ט-1959, (להלן: "חוק המים"), הפרת תקנות מתכות כבדות כולל הזרמת מזהמים למערכת הביוב העירונית - עבירות לפי סעיפים 20א' ו-20 כ"א לחוק המים ביחד עם סעיפים 4(3), 9(1) ו-16 לתקנות המים (מניעת זיהום מים) (מתכות ומזהמים אחרים), התשס"א-2000, הפרת תנאים ברישיון עסק כולל הזרמת מזהמים למערכת הביוב העירונית, עבירות לפי סעיפים 7 ו-14 לחוק רישוי עסקים התשכ"ח-1968, הפרת תנאים בהיתר רעלים (כולל הזרמת מזהמים למערכת הביוב העירונית, עבירה לפי סעיפים 3 ו-13(ב)(2) לחוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג-1993 וכן בהפרת תקנות שפכי תעשייה (הזרמת מזהמים למערכת הביוב העירונית - עבירות פי סעיפים 20א ו-20 כ"א לחוק המים ביחד עם סעיפים 3 ו-7 לתקנות המים (מניעת זיהום מים) (ערכי הגבה של שפכי תעשייה), התשס"ד-2003.

מכתב האישום עולה כי הנאשמת עוסקת, בין היתר בליטוש חלקי תכשיטים כהכנה לתהליך הציפוי ובציפוי חלקי תכשיטים.

בכתב האישום נטען כי במהלך השנים 2010-2012 נמצאו בשפכי המפעל, המוזרמים למערכת הביוב העירונית, חריגות מריכוזי המזהמים, בין היתר בדיל, כסף, נחושת, ניקל, עופרת, אבץ, כרום וכן חריגה בערכי ההגבה (P.H). עוד נטען בכתב האישום כי ביום 7.8.10 נשלחו לנאשמים התראות לפי סעיף 15(ד) לחוק החומרים המסוכנים, לפי סעיף 14 לחוק רישוי עסקים וכן לפי סעיף 20 כא' לחוק המים, עם זאת המשיכה הנאשמת להזרים שפכים מזהמים, אל מערכת הביוב ללא טיפול מתאים.

מכתב האישום עולה כי שפכים המכילים מתכות כבדות מסבים נזקים למכון טיהור השפכים וגורמים לזיהום הבוצה המוזרמת לים, העלולה לגרום לנזק אקולוגי לסביבה הימית ולסכן את בריאות הציבור הניזון מאותה דגה. עוד נטען כי המצאות מתכות כבדות בבוצה פוגעת באפשרות להשתמש בה כדשן לחקלאות וכי שפכים המכילים מתכות כבדות עלולים לגרום לזיהום קרקע ולזיהומם של מי התהום.

טיעוני הצדדים בתמצית

בפתח טיעוניהם לעונש הודיעו הצדדים על הסכמתם כי ינתן צו, במסגרת סמכותו של ביהמ"ש בהתאם לסעיף 20 כ"ד לחוק המים ולפיו בתוך חמישה חודשים מיום מתן גזר הדין, תחבר הנאשמת את הטרומלים למערכת טיפול ומחזור, וזאת אף אם תעתיק הנאשמת את מקום מושבה. בסופו של דבר נדחה הדיון על מנת לאפשר לנאשמת להתקין את המתקן ואכן ב"כ של הנאשמת הודיע כי הותקן מתקן לטיפול בשפכים.

ב"כ המאשימה הדגיש את משך הזמן (כשנתיים וחצי) במהלכו בוצעו העבירות חרף משלוח התראות על ידי המשרד להגנת הסביבה, לחריגות המשמעותיות של הזיהום, אשר הגיעו לחריגה בעשרות ולעיתים אף במאות אחוזים. לנזק הצפוי לסביבה, לבריאותו של הציבור, את הסכנה למקורות המים כתוצאה מחלחול, עקב הליקויים במשטחים ובמאצרות וכן לערכים המוגנים המצויים בבסיסן של העבירות - שמירה על איכות הסביבה ועל האמצעים אותם התקינה החברה, על מנת לשמר את הסביבה. לטענת ב"כ המאשימה עוצמת הפגיעה בערך המוגן הינה קשה. בטיעונו ביקש להביא בחשבון את היותן של העבירות מסוג העבירות הכלכליות, שכן ניתן היה להתקין אמצעים למניעת הזיהום. מתחם הענישה לטעמו של ב"כ המאשימה, אשר הפנה את ביהמ"ש לפסקי הדין שניתנו בע"פ 34909-04-13 בעניין פיוניר ובת"פ 2809/09 שניתן בשנת 2013, נע בין הטלת קנס בסך של 200,000 ₪ לבין קנס בגובה 400,000 ₪. עוד עתר ב"כ המאשימה לחייב את הנאשמת בחתימה על התחייבות להימנע מעבירה, בגובה כפל הקנס.

ב"כ הנאשמת ביקש להתחשב בהתקנת מתקן הטיפול בשפכים, ולראות בכך "שיקום" המאפשר חריגה לקולא ממתחם הענישה, וכן ביקש מבית המשפט שיקח בגדר שיקוליו בדבר גובה הקנס את הסכום אותו השקיעה הנאשמת בהקמת מתקן הטיפול בשפכים.

דיון והכרעה

הנאשמת הורשעה על פי הודאתה בעבירות שעיקרן זיהום מים. במשך למעלה משנתיים נמצאו בבדיקות, אשר נערכו

בשפכי המפעל, חריגות משמעותיות מריכוזי המזהמים, כמפורט בכתב האישום.

לזכותה של הנאשמת ייאמר כי הודתה באמור בכתב האישום (אם כי לאחר שנשמעו שני עדי תביעה) ובעיקר כי נכון להיום פועלת היא ברישיון לאחר שהתקינה מתקן לטיפול והשבה של השפכים.

כתב האישום הוגש מלכתחילה כנגד נאשם נוסף, אשר ההליכים כנגדו עוכבו.

ביום 14.5.03 קיבלה ממשלת ישראל החלטה (246) לפיה תתבסס מדיניות ממשלת ישראל על עקרונות של התנהלות פיתוח בר-קיימא המשלבים: כלכלה דינמית, שימוש מושכל במשאבי טבע, הגנה על מערכות אקולוגיות ומתן שוויון הזדמנויות לכל, זאת על מנת לענות על הצרכים של הדור הנוכחי וצורכי הדורות הבאים.

סעיף 20ב' (א) לחוק המים, התשי"ט-1959 קובע כי "חייב אדם להימנע מכל פעולה המזהמת מים או עלולה לגרום לזיהום מים, במישרין או בעקיפין, מיד או לאחר זמן; ואין נפקא מינה אם היה מקור המים מזוהם לפני אותה פעולה ואם לאו".

סעיף 20 כא לחוק המים קובע כי " (א) העובר על הוראה מהוראות סימן א1, דינו - מאסר שנה או קנס 392,000 שקלים חדשים, ואם הייתה העבירה נמשכת - מאסר שבעה ימים או קנס נוסף של 25,900 שקלים חדשים לכל יום שבו נמשכה העבירה לאחר שקיבל התראה בכתב ממי שהשר לאיכות הסביבה הסמיכו לענין זה, ובהתאם למועד שנקבע בהתראה.

(ב) עבירה לפי סעיף זה היא מסוג העבירות של אחריות קפידה".

במבוא להצעת החוק לתיקון חוק המים (תיקון 7) התשנ"א-1991, נכתב, בין היתר כי "איכות המים בישראל הולכת ומדרדרת משנה לשנה. הבעיות הקשות והמורכבות ביותר נוגעות לזיהום מי התהום, המהווים כשני שלישים מפוטנציאל המים הארצי ומקור עיקרי למי שתייה. ידוע כי זיהום מי התהום נגרם בשל זיהומים מיקרוביאליים, אורגנים חנקניים ובשל חדירת חומרים רעילים המגיעים למי התהום ממאגרי שפכים וקולחים, מבורות סופגים ממצבורי אשפה ופסולת מזרימת שפכים וקולחים בנחלים ובואדיות ומשימוש בלתי מבוקר בחומרי הדברה".

עוד נכתב במבוא להצעת חוק המים כי "העונש הקבוע בחוק (נכון לאותה עת ת.ק) הינו נמוך ולכן בלתי הולם ולא מרתיע. במיוחד כך, לאור העובדה שעיקר הגורמים לזיהום אינם פרטים, אלא מפעלים וגופים שהעומדים בראשם אינם נדרשים לתת את הדין על מעשיהם, ואין להם למעשה תמריץ חוקי או כלכלי להפסיק את הזיהום, ברמת הקנסות הנהוגה כיום, אשר גם מרפה את ידי הרשויות מלנסות לאכוף את החוק. העונש אינו כולל אפשרות הטלת עונשי מאסר, ואינו קובע אחריות אישית של מנהלים בתאגיד. יתר על כן, אין בחוק המים סמכות מפורשת לבתי המשפט להטיל על המזהם תשלום הוצאות ניקוי או חובת ביצוע ניקוי ואין אפשרות לאזרחים להגיש קובלנה כאשר הרשויות המוסמכות אינן

נוקטות אמצעים.

בהתאם להחלטת הממשלה מס' 525 (מיום 28.5.89) הועברו לשר לאיכות הסביבה הסמכויות הנתונות לשר החקלאות והחובות המטלות עליו על פי הוראות חוק המים התשי"ט-1959, סימן א'1: מניעת זיהום מים (למעט סעיפים 20 ח', 20 ט'ו-20 יג' (ג)) המשרד לאיכות הסביבה מתכוון לנקוט את כל האמצעים הדרושים למניעת זיהום מקורות המים במדינת ישראל, ולשם כך - דרוש התיקון המוצע בחוק" (ראו הצעות חוק 2030, כ"ט בטבת התשנ"א, 15.1.1991).

מתחם העונש ההולם

הערכים החברתיים המוגנים המונחים בבסיס העבירות בהן הורשעה הנאשמת עניינם בהגנה על שלטון החוק, שמירה על משאבי הטבע, הגנה על בריאותו של הציבור, על איכות חייו של הציבור ועל איכות הסביבה. בפסק דינו ברע"פ 3515/12 מדינת ישראל נ' דוד שבתאי קבע כב' השופט פוגלמן כי "חשוב לחזור ולהבהיר מושכלות יסוד. איכות הסביבה וההגנה עליה הן אינטרס חברתי ראשון במעלה. בריאות הציבור ורווחתו תלויים בשמירה על הסביבה וביכולתה של החברה להגן עליה.

כאמור קובע סעיף 20 כא לחוק המים כי ניתן להטיל קנס נוסף לכל יום בו נמשכת העבירה לאחר שנשלח אל המזהם מכתב התראה.

מידת הפגיעה של הנאשמת בערכים המוגנים היא משמעותית, שכן במהלך התקופה, נתגלו בשפכי המפעל חריגות משמעותיות בריכוזי המזהמים במים. נופך של חומרה יש בעובדה כי הנאשמת המשיכה לעבור את העבירות, במשך תקופה לא קצרה, חרף התראות, אשר נשלחו אליה מהמשרד להגנת הסביבה.

באשר לנסיבות ביצוען של העבירות, הרי שאלה בוצעו במשך תקופה של כשנתיים במהלכן נמצאו בדיגומים שנערכו במקום חריגות בריכוזי מתכות ובערכי הגבה (P.H) במערכת הביוב.

בחינת הענישה הנוהגת מלמדת כי מנעד הענישה, תלוי ברובו בנסיבות ביצוע המעשים, לרבות משך הזמן במהלכן בוצעו העבירות והנזקים שנגרמו בפועל כתוצאה מביצוע העבירות כמו גם בנסיבות הספציפיות של מבצעי העבירות, לרבות התייחסות לריבוי ההליכים אשר ננקטו כנגד מבצעי העבירות והתייחסותם של מבצעי העבירות להליכים המשפטיים והמנהליים שננקטו כנגדם.

ב"כ המאשימה ביקש לקבוע כי מתחם הענישה נע בין קנס בסך של 200,000 ₪ לבין קנס בסך של 400,000 ₪.

מתחם הענישה הנוהגת משתרע בין הטלת קנסות בגובה של עשרות אלפי שקלים וועד להטלת קנסות בסך של מאות אלפי שקלים.

בת"פ (פ"ת) 57837-06-14 מדינת ישראל נ' משקו שיווק [20.7.15] הוטל על הנאשמת, הנמצאת בתחום רדיוס המגן של אחד הקידוחים השואבים מים מאקוויפר החוף ובמרחק של עד כ-5 ק"מ מלמעלה מ-50 קידוחים שונים, ואשר נקבע כי הזרימה במשך תקופה בת כמעט שנתיים תשטיפים בהם נמצאו מזהמים אורגניים בריכוז גבוה, באופן שעלול לזהם את מי התהום בזיהום, וזאת חרף התראות אשר נשלחו מהמשרד להגנת הסביבה, קנס בסך של 90,000 ₪.

בת"פ (ראשל"צ) 29682-08-12 המשרד לאיכות הסביבה תל אביב נ' כל בו חצי חינוך בע"מ ואח' הורשעו הנאשמים בהזרמת שפכים גולמיים לנחל קנה (כתוצאה מפגיעה בקו סניקת ביוב) הוטלו קנסות בגובה של 200,000 ו-300,000 ₪.

בת"פ (נצ') 45168-12-12 [18.1.15] מדינת ישראל נ' מועצה מקומית שבלי ואח' הוטל על הנאשמת, רשות מקומית, אשר הורשעה בעבירות של זיהום מים בנסיבות מחמירות, בגין בהזרמת שפכים גולמיים לנחל שבעה, קנס בסך של 120,000 ₪.

עפ"ג 34909-04-13 ארגס ואח' נ' מדינת ישראל הועמד הקנס, אשר הוטל על הנאשמת, על סך של 250,000 ₪ וזאת בגין עבירות של זיהום מים אשר בוצעו במהלך כ-6 שנים.

בת"פ 2809-09 המשרד להגנת הסביבה/כנפי-נשרים נ' א.ל. ארמן ייצור תמרוקים ואח' הוטל על הנאשמת, אשר הורשעה בעבירות זיהום מים אשר נמשכו על פני כשנתיים וחצי, קנס בסך של 180,000 ₪.

בתפ (נצ') 1341-03-15 מדינת ישראל נ' עיריית בית שאן -נקבע מתחם ענישה הנע בין הטלת קנס בסך של 100,000 ₪ ועד לקנס בסך של 300,000 ₪.

עיון בפסקי הדין מלמד כי מדובר בעבירות על חוק המים, באופנים שונים, בחלק מהמקרים הוזרמו מי השפכים ישירות אל מקורות המים, לעיתים נמצאו ריכוזים גבוהים של מזהמים אורגניים ולעיתים סוגים אחרים של מזהמים. מכל מקום ניתן ללמוד על מגמה של החמרה בגובה הקנסות המוטלים על תאגידים בגין זיהום מים.

בהתחשב בעקרון ההלימה המהווה עקרון מנחה בענישה; בהתחשב בערכים המוגנים שנפגעו, במידת הפגיעה בהם ובהיותן של העבירות עבירות נמשכות, כהגדרתן בחוק המים; בהתחשב בנסיבות ביצוע העבירות במקרה דנן; וכן בהתחשב בענישה הנוהגת; אני סבורה כי בגין העבירות בהן הורשעה הנאשמת, נע מתחם העונש ההולם בין הטלת קנס בגובה של מאה וחמישים אלף ש"ח, ועד להטלת קנס בגובה של 400,000 ₪.

האם יש מקום לחריגה מהמתחם?

בפסק דינו ב דנ"פ 8062/12 מדינת ישראל המשרד להגנת הסביבה נ' חברת נמלי ישראל פיתוח ונכסים בע"מ התייחס כב' השופט רובינשטיין לאפשרות לנקוט בדרכי ענישה על מנת להביא לשיקום תאגיד באומרו בפסקה יד' כי " שיקום כפשוטו בהיבט התאגידי נועד בסופו של יום לתמרץ את התאגיד להפנים את עלויות העבירה, ולהרתיעו במבט לעתיד";

עוד אמר בפסקה ט"ו לפסק דינו כי " בתכלית השיקומית שזורה התכלית החינוכית, המבקשת להעביר לציבור, ובכלל

זה לישויות תאגידיות, מסר באשר לחומרה שהחברה רואה במעשים ולאופן ההתנהגות המצופה מבני אנוש ותאגידים על אורגניהם. וראו דבריו של כב' הנשיא (בדימוס) גרוניס בפסקה 31 לפסה"ד לפיהם "הגישה הדוגלת בשימוש באמצעי ענישה הנתפרים למידותיו של התאגיד, כדי לקדם רפורמות ארגוניות ולהגביר את הסיכוי לכך שיפנים את עלויות העבירה ויימנע ככל הניתן מחזרה עליה, רואה בכך מעין "שיקום תאגידי". כב' הנשיא (בדימוס) גרוניס לא הכריע בפסק דינו בין הגישות (ראו פסקה 34 לפסק דינו).

סעיף 40ד(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 קובע כי "קבע בית המשפט את מתחם העונש ההולם בהתאם לעיקרון המנחה ומצא כי הנאשם השתקם או כי יש סיכוי של ממש שישתקם, רשאי הוא לחרוג ממתחם העונש ההולם ולקבוע את עונשו של הנאשם לפי שיקולי שיקומו, וכן להורות על נקיטת אמצעי שיקומי כלפי הנאשם, לרבות העמדתו במבחן לפי סעיפים 82 או 86 או לפי פקודת המבחן [נוסח חדש], התשכ"ט-1969.

בנסיבות בהן הקימה הנאשמת מתקן לטיפול והשבה של השפכים, ועל אף שהיה עליה לעשות כן בטרם הופעל העסק, אני סבורה כי יש לראות בהקמת המתקן לא רק הסרת המחדל אלא "שיקום" שיש בו להעיד על כך שהנאשמת הפנימה את עלויות העבירה ותימנע ככל האפשר מחזרה עליה. שיקום המאפשר פיתוח בר קיימא, תוך המשכת פעילותה העסקית של הנאשמת מבלי לזהם את המים ואולי אף תוך חיסכון בהם. מהודעת ב"כ הנאשמת עולה כי המתקן עתיד להביא לחיסכון במים נוכח האפשרות לשימוש חוזר במים וכי כיום אין מוזרמים עוד שפכים למערכת הביוב העירונית. כלל השפכים מטוהרים ומושבים לתהליך הייצור באופן שמאפשר ניתוק מוחלט של בית העסק ממערכת הביוב.

קביעת העונש המתאים

לחובת הנאשמת עומדים חומרת המעשים והנזק הסביבתי הגלום בהם, לרבות הנזק שצפוי היה להיגרם לאיכותם של מי התהום וכן העובדה כי העבירה בוצעה לצורך הפקת רווחים כלכליים. אלה מחייבים ענישה שיהיה בה כדי להרתיע את היחיד ואת הרבים מפני הישנות המעשים.

לקולא, ניתן לזקוף לזכותה של הנאשמת את הודאתה בכתב האישום, כפי שהוא. אני רואה בהודאת הנאשמת בעובדות כתב האישום - נסיבה משמעותית ובעלת משקל לקולא, שכן יש בה משום נטילת אחריות של הנאשמת על מעשיה. בהתחשב באפשרות כי שמיעת הוכחות בתיקים מסוג זה עלולה להימשך חודשים ולעיתים אף שנים, הביאה הודאת הנאשמת לחסכון בזמן שיפוטי ניכר ויקר ואף לחיסכון זמנם של העדים.

ב"כ הנאשמת עתר להטיל על הנאשמת קנס נמוך, בהתחשב בכך שהתחייבה להקים מתקן אשר יפחית את הזיהום, מתקן אשר נכון להיום הותקן.

סוף דבר

השמירה על איכותה של הסביבה בכלל ועל איכות מקורות המים בפרט אינה בגדר מותרות, כי אם הכרח של ממש,

בהיותה משפיעה על בריאותו של הציבור ועל איכות חייו ולא פחות חשוב מכך על שמירה על מערכת סביבתית בת קיימא, באופן שלא תיפגע ביכולתם של הדורות הבאים לספק את צורכיהם הם.

בבואי לגזור את עונשה של הנאשמת, אני סבורה כי יש לתת משקל לא מבוטל להודאתה של הנאשמת, אשר חסכה, כאמור, זמן שיפוטי יקר. כמו כן מצאתי, כאמור לעיל כי ניתן לחרוג לקולא ממתחם העונש ההולם. לפיכך אני גוזרת על הנאשמת את העונשים הבאים:

קנס בסך של 75,000 ₪. הקנס ישולם בחמישה תשלומים שווים ורצופים על סך 15,000 ש"ח כל אחד. התשלום הראשון ישולם לא יאוחר מיום 6.9.16

הנאשמת תחתום, באמצעות מנהלה, על התחייבות על סך של 300,000 ₪, להימנע מביצוע העבירות בהן הורשעה, וזאת למשך שנתיים. ההתחייבות תחתם במשרד עו"ד בר לב בתוך שבועיים.

ניתן היום, י"ג תמוז תשע"ו, 19 יולי 2016, בהעדר הצדדים.

תרצה שחם קינן , שופטת